

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 535. PLENĀRSESĪJA – EESK 60. GADADIENA, 23.5.2018.–24.5.2018.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Sociālās ekonomikas uzņēmumi – migrantu integrāciju stimulējošs faktors”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2018/C 283/01)

Ziņotājs: **Giuseppe GUERINI**

Pilnsapulces lēmums	21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sa- nāksmē	27.4.2018.
Pieņemts plenārsesijā	23.5.2018.
Plenārsesija Nr.	535
Balsojuma rezultāts	186/1/2
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Neseno migrācijas procesu attīstība ir bijusi pārbaudījums ieeļošanas sistēmai Eiropas Savienībā, īsts “stresa tests” Savienības un tās dalībvalstu migrācijas, sociālajai un sabiedriskās drošības politikai.

1.2. EESK uzskata, ka ir būtiski, lai Eiropas iestādes kopā ar dalībvalstu valdībām veicinātu saskaņotas rīcībpolitikas ar mērķi izstrādāt skaidrāku, ilgtspējīgāku un efektīvāku kārtību, kādā trešo valstu iedzīvotāji varētu ieeļot un uzturēties Eiropā, strādāt, kļūt par pilsoņiem, saņemt starptautisku aizsardzību. Komiteja aicina īpašu uzmanību pievērst migrantiem, kuri var būt pakļauti sociālās atstumtības riskam, piemēram, slimiem cilvēkiem vai ar garīgās veselības traucējumiem, cilvēkiem ar invaliditāti, veciem cilvēkiem.

1.3. EESK ir konstatējusi, ka sociālās ekonomikas uzņēmumiem, uzņemoties proaktīvi palīdzēt migrantiem un mobilizējot attiecīgās kopienas un iedzīvotājus, ir izdevies noteikt kopējos darbības principus⁽¹⁾, proti, īstenot pasākumus, kas ir iekļaujoši, papildinoši un nodrošina nelabvēlīgā situācijā esošu personu aizsardzību.

⁽¹⁾ Par sociālās ekonomikas uzņēmumu lomu skatīt arī OV C 117, 26.4.2000., 52. lpp.

1.4. Tā kā sociālās ekonomikas uzņēmumiem ir tendence būt iekļaujošiem, tie ir pelnījuši lielāku atzinību, un tādēļ EESK prasa Eiropas Komisijai ES politiku izstrādē un Eiropas fondu plānošanā šiem uzņēmumu veidiem piešķirt prioritāti, jo īpaši ņemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveidi, kā tas turklāt tika uzsvērts gan 2017. gada 16. novembra konferencē par sociālo ekonomiku, gan Eiropas samītā, kas notika Gēteborgā 2017. gada 17. novembrī.

1.5. Sociālās ekonomikas uzņēmumi rada kvalitatīvas darbvietas nozarēs ar augstu darbietilpību un, jo īpaši, lielu nodarbināto ārvalstnieku skaitu. Šajos sociālās ekonomikas uzņēmumos līdzdalības dimensija ir nozīmīga saistībā ar drošību un aizsardzību brīdī, kad veidojas saimnieciskā darbība, jo šie uzņēmumi veicina izešanu no neoficiālās ekonomikas un nelikumīgas nodarbinātības.

1.6. Tādējādi sociālās ekonomikas uzņēmumiem ir būtiska loma četros galvenajos migrantu integrācijas procesa aspektos: veselība un palīdzība; mājokļu nodrošinājums; apmācība un izglītība (it īpaši, papildinot izpratni par Eiropas iedzīvotāju tiesībām un pienākumiem saistībā ar apmešanos Eiropas Savienībā); migrantu nodarbinātība un aktīva iekļaušanās sabiedrībā, kura tos uzņem.

1.7. EESK uzskata, ka sociālās ekonomikas uzņēmumi, ņemot vērā to konkrēto tendenci darboties aprūpes, sadarbīgās ekonomikas un aprītes ekonomikas jomā, varētu veicināt un atbalstīt ne tikai jaunu darbvietu radīšanu, bet arī migrantu un bēgļu uzņēmējdarbību un piekļuvi saimnieciskajai darbībai. Eiropas Savienībai jāturpina atbalstīt sociālās ekonomikas uzņēmumus kā vienu no instrumentiem izaugsmes, migrantu integrācijas darba tirgū un sociālās iekļaušanas veicināšanai. Tādēļ Komiteja aicina ES iestādes prioritāti piešķirt politikai, kas sekmē sociālās ekonomikas uzņēmumus, kā tas ir arī minēts arī ieguldījumā Eiropas Komisijas 2018. gada darba programmā ⁽²⁾.

1.8. Ņemot vērā pierādījumus, kas apliecina sociālās ekonomikas uzņēmumu nozīmi migrantu integrācijā darba tirgū un sociālās iekļaušanas veicināšanā, Komiteja aicina Savienību, dalībvalstis un starptautisko sabiedrību ieviest nodarbinātības stimulus, kas būtu pieejami sociālās ekonomikas uzņēmumiem, kuri darbojas iekļaujošas nodarbinātības jomā.

1.9. Ņemot vērā progresa ziņojumu par pasākumu īstenošanas gaitu, kas tika iesniegts 2017. gada novembrī, Komiteja apstiprina ES un dalībvalstu koordinētas pieejas nepieciešamību ⁽³⁾. It īpaši ir acīmredzams, ka bez efektīvas migrantu ieceļošanas sistēmas izveides turpināsies starptautiskās aizsardzības pieprasījumu neatbilstīga izmantošana, kas vērojama pēdējos gados. Komiteja atkārtoti stingri uzsver, ka starptautiskās aizsardzības sistēmas ļaunprātīgas izmantošanas gadījumi nav attaisnojums dažu dalībvalstu ieviestajiem ierobežojumiem attiecībā uz trešo valstu iedzīvotāju iespējām attiecīgās valsts teritorijā iesniegt patvēruma pieteikumu.

1.10. EESK mudina Komisiju un Padomi izveidot labāku koordināciju ar migrācijas izcelsmes un tranzīta valstīm, lai radītu perspektīvas dzīves apstākļu uzlabošanai, jo īpaši cilvēkiem, kas pārvietojas ekonomisku iemeslu, bada vai klimata pārmaiņu dēļ, savukārt attiecībās ar valstīm, no kurām cilvēki bēg karadarbības, diktatūru un vajāšanas dēļ, būtu vēlams stingrāka Eiropas ārpolitika.

1.11. Komiteja jo īpaši mudina ES risināt migrācijas problēmas, sākot ar to cēloņiem, kas nosaka cilvēku pārvietošanos: nabadzība, konflikti, dažādi diskriminācijas veidi, klimata pārmaiņas. Šāda rīcība neizbēgami ietver jaunus Eiropas Savienības uzdevumus gan diplomātijā, gan starptautiskajā sadarbībā attīstības jomā, tostarp izmantojot ārkārtas plānu ieguldījumiem attīstības sadarbībā.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Sociālās ekonomikas uzņēmumi ir nozīmīgi Eiropas ekonomikas un sabiedrības dalībnieki, tie atspoguļo Savienības plašo daudzveidību un veicina stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu, veidojot Eiropu viedāku, ilgtspējīgāku un iekļaujošāku ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ EESK ieguldījums Eiropas Komisijas 2018. gada darba programmā, it īpaši 24.6. un turpmākie punkti.

⁽³⁾ "Progresa ziņojums par Eiropas programmu migrācijas jomā".

⁽⁴⁾ OV C 318, 23.12.2009., 22. lpp.

2.2. Sociālās ekonomikas uzņēmumi ir ievērojami palīdzējuši risināt pārmaiņas sabiedrībā. Sociālās ekonomikas uzņēmumi pastāv daudzās sabiedrības jomās un ir radījuši inovatīvas iniciatīvas, lai reaģētu uz arvien pieaugošo vajadzību sniegt palīdzību un aprūpi aprūpējamām personām, jo īpaši veciem cilvēkiem un cilvēkiem ar invaliditāti. Daudzos gadījumos tas ir panākts, palielinot sieviešu līdzdalību darba tirgū, ne vien tiešā veidā viņas iesaistot sociālās ekonomikas uzņēmumos, bet arī radot jaunus pakalpojumus bērniem un ģimenēm⁽⁵⁾. Vienlaikus sociālās ekonomikas uzņēmumi sekmē darba iespēju radīšanu nelabvēlīgā situācijā esošiem cilvēkiem, īpašu uzmanību pievēršot personām, kuras potenciāli pakļautas dziļai sociālajai atstumtībai, piemēram, cilvēkiem ar invaliditāti, personām ar garīgās veselības traucējumiem vai no alkohola un narkotikām atkarīgajiem. Sociālās ekonomikas uzņēmumi sevi apliecina kā nozīmīgus dalībniekus Eiropas sociālā modeļa veicināšanā⁽⁶⁾.

2.3. No problēmām, ar kurām Eiropas Savienība ir saskārusies pēdējos gados, īpašu nozīmi ir guvis jautājums, kā pārvaldīt arvien pieaugošās migrācijas plūsmas, kad miljoniem cilvēku jau ir šķērsojuši kontinenta robežas, lai bēgtu no karadarbības, bada, vajāšanas, dzīves apstākļiem, kas klimata pārmaiņu dēļ kļuvuši ekstrēmi. Šī problēma ir bijis pārbaudījums dalībvalstu ieceļošanas sistēmai, migrācijas un sociālajai politikai un sabiedriskajai drošībai. Savā ziņā ES migrācijas politika tiek pakļauta "stresa testam"; tāpēc ir svarīgi izmantot šo iespēju, lai rūpīgi analizētu sistēmas radītās reakcijas un tās dotos signālus nolūkā veicināt mērķtiecīgus intervences pasākumus un palielinātu ES politikas efektivitāti un lietderību.

2.4. Jaunatbraucēju integrācija ir dinamisks process, kas laika gaitā mainās un attīstās tās valsts ekonomiskajā, sociālajā un kultūras kontekstā, kurā minētie cilvēki ir iekārtojušies uz dzīvi. Šis process uzdod jautājumus Savienībai, dalībvalstīm un Eiropas sabiedrībai kopumā, vispirms jau par to, kā trešo valstu pilsoņi var ieceļot, iekārtoties, dzīvot un strādāt Savienībā, kā arī iegūt starptautisko aizsardzību.

2.5. Sociālās ekonomikas uzņēmumi, neraugoties uz dažādajām izpausmēm, kā tie darbojas ļoti atšķirīgās valstu situācijās, meklējot risinājumus, lai proaktīvā veidā sniegtu palīdzību migrantiem, ir spējuši pienācīgi noteikt kopējos darbības principus, proti, īstenot pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt nelabvēlīgā situācijā esošu personu iekļaušanu, subsidiaritāti un aizsardzību.

2.6. Jāuzsver, ka viena no sociālās ekonomikas uzņēmumu īstenoto pasākumu pamatiedzīvē ir spēja mobilizēt un iesaistīt vietējās kopienas, veidojot tīklus un partnerības, kas uzlabo saikni ar valsts un vietējās pārvaldes iestādēm ar mērķi organizēt aprūpi un iekļaušanu, kuru labāk pieņemtu vietējie iedzīvotāji.

2.7. Tādējādi sociālās ekonomikas uzņēmumiem ir būtiska loma četros galvenajos migrantu integrācijas procesa aspektos: veselība un palīdzība; mājokļu nodrošinājums; apmācība un izglītība (it īpaši, papildinot izpratni par Eiropas iedzīvotāju tiesībām un pienākumiem saistībā ar apmešanos Eiropas Savienībā); migrantu nodarbinātība un aktīva iekļaušanās sabiedrībā, kura tos uzņem. Tādējādi sociālās ekonomikas uzņēmumi un pilsoniskās sabiedrības organizācijas rada Eiropas iedzīvotāju un jaunatbraucēju tikšanās vietas, veicinot dialogu un tādā veidā palīdzot mazināt aizspriedumus un bailes.

3. Migrācija Eiropā: pēdējo gadu procesa novērtējums

3.1. Vērtēt migrācijas procesu ir sarežģīti, jo tam raksturīga pastāvīga attīstība. Kari, diktatūras, klimata pārmaiņas, ārkārtēja nabadzība un trūkums ir radījuši apstākļus situācijai, kādā mēs šodien atrodamies.

3.2. Saskaņā ar ANO datiem 2015. gadā vairāk nekā 244 miljoni cilvēku jeb 3,3 % pasaules iedzīvotāju šķērsojuši savas izcelsmes valsts robežas, meklējot politisko patvērumu, darbu, labākus ekonomiskos un klimatiskos apstākļus⁽⁷⁾.

3.3. Eiropa pēdējos gados ir saskārusies ar to, ka arvien vairāk cilvēku vēlas iekļūt šajā kontinentā. Absolūtā izteiksmē Eurostat 2015. gada dati liecina, ka ES-28 ieceļojušo imigrantu no trešām valstīm bija 2,7 miljoni, no tiem vīrieši – 56 % un sievietes – 44 %.

⁽⁵⁾ Daudzos gadījumos šīs darbības ģimenes ietvaros būtu bijis jāveic gandrīz vienīgi sievietēm uz sieviešu līdzdalības darba tirgū rēķina.

⁽⁶⁾ OV C 24, 28.1.2012., 1. lpp.

⁽⁷⁾ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/002/18/PDF/N1700218.pdf?OpenElement>

3.4. Ārkārtas plūsmu jo īpaši ietekmē karadarbības izraisītā nestabilitāte gan valstīs, kurās valda konflikta situācija, piemēram, Sīrijā, gan valstīs, kuras joprojām saskaras ar pēckara stabilizācijas procesa grūtībām, piemēram, Irākā un Afganistānā. Būtībā šīs ir valstis, no kurām izceļojuši apmēram 54 % to migrantu, kuri 2016. gadā meklējuši patvērumu Savienības valstīs⁽⁸⁾.

3.5. Turklāt joprojām ievērojama ir to cilvēku migrācija, kuri savās mītnes valstīs cieš lielas grūtības smagu ekonomisku vai vides apstākļu dēļ. Daudzos gadījumos tie ir cilvēki no Āfrikas kontinenta, kuru plūsmu ir ietekmējusi pieaugoša nestabilitāte Vidusjūras dienvidu krasta valstīs.

3.6. Šajā saistībā Eiropas Savienības tiesību aktu kopumā ir atklājušās vairākas nepilnības un problēmas, kas liecina par Savienības ārējo robežu nepietiekamu pārvaldību un neatbilstīgu iecelšanas regulējumu, uzsverot nepieciešamību pārskatīt principus un metodes, kas būtu jāņem vērā dalībvalstu darbībā.

3.7. Komiteja ir vairākkārt pievērsusies jautājumam par migrācijas politiku⁽⁹⁾ un tādēļ atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu, ar kuru tika pieņemta Eiropas programma migrācijas jomā. Komisija 2017. gada novembra ziņojumā konkrēti atbalstīja ciešākas koordinācijas veicināšanu starp ES valstīm un dialoga ar migrācijas izcelsmes un tranzīta valstīm atjaunošanu⁽¹⁰⁾. Ņemot vērā kvotu mehānisma īstenošanas grūtības, Komiteja aicina paredzēt tā pārskatīšanu.

3.8. Tāpēc svarīgi ir pārskatīt noteikumu satvaru, kas ļautu migrantiem izvēlēties likumīgus veidus iecelšanai Eiropas Savienībā, gan sniedzot aizsardzību patvēruma meklētājiem, gan dodot iespēju tiem, kas bēg no nelabvēlīgiem klimatiskajiem un ekonomiskajiem apstākļiem, atrast mājvietu Eiropā un veicināt ES izaugsmi, vienlaikus garantējot viņiem tiesības. Šāda rīcība atbilstu Apvienoto Nāciju ieteikumiem par migrāciju – “procesu, kas ir visu interesēs, ja tas tiek īstenots droši un juridiski pareizi, regulētā, nevis nelikumīgā veidā”⁽¹¹⁾.

3.9. Komiteja atzinīgi vērtē secinājumus, kas tika izdarīti 2017. gada 17. novembrī Gēteborgā notikušajā valstu un valdību vadītāju neoficiālajā augstākā līmeņa sanāksmē, kurā tika izskatīts jautājums par Eiropas nākotnes veidošanu, koncentrējoties uz taisnīgu nodarbinātību un izaugsmi. Komiteja arī uzsver paralēlā pasākuma “Kāda ir sociālās ekonomikas loma darba nākotnē?” nozīmi; ar šo pasākumu tika atklāta Gēteborgas sanāksme un tajā tika uzsvērts sociālās ekonomikas ieguldījums Savienības politikas jomu atbalstīšanā.

3.10. Cerības vieš arī Padomes un Eiropas Parlamenta vienošanās, kurā saistībā ar ES 2018. gada budžetu starp rīcības prioritātēm tiek atzīta “ekonomikas izaugsmes veicināšana un darbvietu radīšana, drošības stiprināšana un migrācijas radītu problēmu risināšana”⁽¹²⁾.

3.11. Komiteja mudina Eiropas iestādes risināt problēmjautājumus, kas ir atklājušies Dublinas regulas piemērošanā. Eiropas Parlaments 2017. gada 16. novembrī pieņēma rezolūciju, kurā ierosina darba virzienus šīs regulas pārskatīšanai un kurā iekļauta svarīga atsauce uz visu dalībvalstu līdzdalību pārcelšanas automatiskajā un pastāvīgajā mehānismā.

4. Problēmu pārvēršana iespējās: sociālās ekonomikas uzņēmumi kā palīdzības un iekļaušanas virzītājspēks

4.1. Viens no elementiem, kas kavē jaunatbraucēju integrāciju un tādējādi rada šķēršļus, lai iekļautos ekonomiskajā un sociālajā dzīvē kopienās, kurās viņi iekārtojušies uz dzīvi, ir viņu statusa nenoteiktība un patvēruma pieteikumu izskatīšanas ilgums.

⁽⁸⁾ Eurostat dati – “Rapporto sulla protezione internazionale”(“Ziņojums par starptautisko aizsardzību”), ko izstrādājusi ANCI, Caritas italiana, Cittalia, fonds Fondazione Migrantes, SPRAR centrālais dienests sadarbībā ar UNHCR, skatīt arī <http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/main-tables>.

⁽⁹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/policies/policy-areas/migration-and-asylum/opinions>

⁽¹⁰⁾ Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

⁽¹¹⁾ Report of the Special Representative on Migration of the Secretary General of UN, 2017. gada 3. februāris.

⁽¹²⁾ <http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2017/11/18/2018-eu-budget-agreement-reached/>

4.2. Jaunatbraucēju norobežošana, gadiem ilgi sniedzot tiem tikai humāno palīdzību, nenodrošinot piekļuvi izglītībai, profesionālajai apmācībai un ienākumu gūšanas iespējām, kavē viņu cilvēkkapitāla attīstību un ierobežo viņu spēju dot pozitīvu ieguldījumu tās valsts ekonomikā un sabiedrībā, kas viņus uzņem⁽¹³⁾. Šajā procesā Komiteja nesē ir uzsvērusi sociālās ekonomikas uzņēmumu izšķirīgo lomu radikalizācijas novēršanā, kā arī kopēju vērtību, miera un nevardarbības veicināšanā⁽¹⁴⁾.

4.3. Komiteja sagaida, ka debatēs tiks risināts jautājums par nepieciešamību pārbaudīt efektivitāti pašreizējiem mehānismiem, ar kuru palīdzību trešo valstu valstspiederīgie var iesniegt pieteikumus ieceļošanai, lai iekārtotos uz dzīvi Eiropas Savienībā nodarbinātības nolūkā.

4.4. Tāpat ir ļoti svarīgi, lai ES pievērstos migrācijas problēmas risināšanai, sākot ar cēloņiem, kas nosaka cilvēku pārvietošanos: nabadzība, konflikti, diskriminācija, klimata pārmaiņas. Šāda rīcība neizbēgami nozīmē jaunus Eiropas Savienības uzdevumus gan diplomātijā, gan starptautiskajā sadarbībā attīstības jomā.

4.5. Lai gan zilās kartes sistēma ir tikusi izmantota ierobežotā apmērā, tomēr tās pārskatīšanā var ņemt vērā arī vajadzību pēc jaunām likumīgām iespējām ieceļot Eiropas Savienībā. Komiteja atgādina, ka ir vajadzīga Eiropas stratēģija, lai piesaistītu darbaspēku no trešām valstīm nolūkā nodrošināt izaugsmi un labklājību Savienībā. Tajā ir jāņem vērā migrācijas ietekme uz imigrantu izcelsmes valstīm, kurām jāsaņem atbalsts gan to tālākai attīstībai, gan to izglītības sistēmām⁽¹⁵⁾. Komiteja iesaka apsvērt iespēju paplašināt potenciālo zilās kartes saņēmēju loku, jo īpaši ņemot vērā tos, kas vēlas uzsākt uzņēmējdarbību, un raudzīties, lai uzmanība tiktu vērsta arī uz sociālo uzņēmējdarbību.

4.6. Daudzos gadījumos pilsoniskā sabiedrība ir mobilizējusies, lai veicinātu likumīgu un pārredzamu ieceļošanu, sadarbojoties ar iestādēm vietējā, valsts un starptautiskā līmenī un sniedzot šādu procesu veicinošus signālus. Projekts "Humanitārie koridori", ko Itālijā īstenojusi Santedžidio kopiena, Itālijas Evanģēlisko baznīcu federācija, *Tavola valdese* baznīca un Itālijas valdība, ir ievērojams izmēģinājuma darbības piemērs. Šādā veidā no 2016. gada februāra līdz šodienai vairāk nekā 1000 cilvēku varēja pieprasīt starptautisku aizsardzību un saņemt palīdzību pieteikumu iesniegšanā pirms ieceļošanas uz kādu no Eiropas Savienības valstīm⁽¹⁶⁾.

4.7. Ir vēlams aplūkot šos izmēģinājuma pasākumus, veidojot imigrācijas politiku nākotnē. Jo īpaši lietderīga būtu labāka saskaņošana starp starptautiskajām institūcijām, pirmkārt, lai šos ieceļošanas veidus pārvaldītu nesadrumstaloti, un, otrkārt, novērstu diskrimināciju starp "nedaudzajiem izredzētajiem", kas var gūt labumu no humanitārajiem koridoriem, un jānodrošina plaša aizsardzība arī nākamajā posmā, kas seko uzņemšanai, un tiem daudzajiem cilvēkiem, kuriem nav piekļuves likumīgajām ieceļošanas iespējām un kuri tā arī paliek cilvēku tirdzniecības upuri, kas izmanto nelikumīgos ceļus.

4.8. Sociālās ekonomikas uzņēmumu darbībai ir būtiska nozīme sociālajā iekļaušanā un iekļaušanā darba tirgū, un šie uzņēmumi to var īstenot, aktivizējot to migrantu potenciālu, kas vairumā gadījumu nolēmuši pamest savas izcelsmes valstis, lai atrastu labākus dzīves apstākļus un darba iespējas.

4.9. Daudzos gadījumos ir atzīta migrantu svarīgā loma Eiropas Savienībā, tādēļ tiek sagaidīts, ka tiks stiprinātas, piemēram, viņu radošās un inovācijas spējas. Šā mērķa sasniegšana ir priekšnoteikums izaugsmei darbvietu radīšanā, bet tā vienlaikus veicina ražošanas nozaru internacionalizāciju un sekmē saišu izveidi, tostarp tirdzniecībā ar migrantu izcelsmes valstīm⁽¹⁷⁾. Tādējādi palielināt ES ekonomiskās un sociālās struktūras spēju iekļaut migrantus ir svarīgi arī tādēļ, lai uzlabotu ES politikas efektivitāti MVU atbalstam, jo īpaši attiecībā uz to spēju darboties arvien globalizētākos tirgos, kā to norādījusi EESK savā atzinumā⁽¹⁸⁾.

⁽¹³⁾ UNHCR 2003, *Framework for durable solutions for refugees and persons of concern*, maijs, Ženēva.

⁽¹⁴⁾ OV C 129, 11.4.2018., 11. lpp.

⁽¹⁵⁾ OV C 75, 10.3.2017., 75. lpp.

⁽¹⁶⁾ <http://www.santedgidio.org/pageID/11676/Corridoi-umanitari.html>

⁽¹⁷⁾ OV C 351, 15.11.2012., 16. lpp.

⁽¹⁸⁾ OV C 345, 13.10.2017., 15. lpp.

4.10. Daudzos gadījumos sociālās ekonomikas uzņēmumiem ir bijusi svarīga loma migrantu ekonomiskās un sociālās nozīmes atzīšanā, jo tie rada kvalitatīvas darbavietas gan darbietilpīgās nozarēs, gan tehnoloģisko inovāciju un digitalizācijas jomās. Vieni no vissvarīgākajiem pasākumiem, neapšaubāmi, ir tie, kas saistīti ar personu aprūpi, piekļuves nodrošināšanu sociālajiem un bērnu aprūpes pakalpojumiem, un, vispārīgā nozīmē, pasākumi ar mērķi sniegt palīdzību aprūpējamām un sociālās atstumtības riskam pakļautām personām. Daudzos gadījumos šīs nozares ir tās, kurās tiek nodarbināts vislielākais darba ņēmēju skaits no trešām valstīm.

4.11. Tomēr dažās nozarēs, piemēram, aprūpē, lauksaimniecībā, būvniecībā un ēdināšanā, joprojām ir daudz nelegālas nodarbinātības gadījumu; tieši tāpēc svarīgi ir veicināt tādu sociālās ekonomikas uzņēmumu klātbūtni, kuri ir apliecinājuši spēju pildīt būtisku iekļaujošu funkciju un legalizēt darba līgumus, novērtējot migranta nozīmi un garantējot darba ņēmēju tiesības minētajās nozarēs saskaņā ar ES politiku šajā jautājumā, un apkarojot pašnodarbinātā statusa ļaunprātīgu izmantošanu⁽¹⁹⁾.

4.12. Turklāt nodarbinātības jomā, kura saistīta ar aprūpi mājās un kurā pārsvarā strādā sievietes, kas veic tiešus aprūpes darbus ģimenēs, bieži vien rodas apstākļi, kas kavē profesionālu izaugsmi. Nesenā pētījumā par sievieti – migranšu uzņēmējdarbības noteicošajiem faktoriem tika atklāts, ka viņu prasmju atzīšanas trūkums ir viens no elementiem, kas rada pašnodarbinātības aktivizēšanos⁽²⁰⁾. Sociālās ekonomikas uzņēmumiem šajās nozarēs var būt svarīga loma nodarbinātības legalizēšanā un migrantu izaugsmes iespēju palielināšanā, ja to atbalsta pienācīga valsts politika.

4.13. Daudzi sociālās ekonomikas uzņēmumi, kas darbojas nelabvēlīgā situācijā esošu personu iekļaujošās nodarbinātības jomā, uzņēmējdarbību veic nozarēs, kas ietilpst tā dēvētajā aprites ekonomikā: atkritumu dalīta savākšana un apstrāde, materiālu atgūšana un atkārtota izmantošana, sociālā lauksaimniecība, publisko zaļo zonu uzturēšana. Šīs nozares ir būtisks nodarbinātības avots, un iekļaujošās nodarbinātības uzņēmumu metodika šķiet īpaši efektīva arī migrējošo personu integrācijai darba tirgū.

4.14. Daudzos gadījumos imigrantu nodarbināšana ļauj pavērst pretējā virzienā sociālās atstumtības un kultūras noplicināšanās procesus Eiropas Savienībā, atjaunojot tradicionālo amatniecību un arodus paaudžu nomaigās grūtību kontekstā⁽²¹⁾. Faktiski migranti dibina daudz amatniecības un sīktirdzniecības uzņēmumu.

4.15. Migrantu uzņemšanas projektos daudzi sociālās ekonomikas uzņēmumi ir sekmējuši līgumu slēgšanu ar centrālās un vietējās pārvaldes iestādēm, lai novērstu sistēmā atklājušās problēmas un veicinātu jaunatbraucēju sadalījumu teritorijā, ieviešot "decentralizētas uzņemšanas" jēdzienu ar mērķi atvieglot taisnīgus vietējo kopienu īstenotas uzņemšanas mehānismus⁽²²⁾.

4.16. Šajos projektos par prioritāti tika noteikta migrantu integrācijas procesu aktivizēšana, paredzot valodu kursus, prasmju novērtēšanu un profesionālās apmācības kursus. Tādā veidā ir iespējams sekmēt iepriekš apgūtās izglītības vai iepriekšējās profesionālās pieredzes atzīšanas mehānismus, kas būtu noderīgi jaunatbraucēju nodarbinātības iespēju palielināšanai.

4.17. Šāda decentralizētas uzņemšanas prakse dažkārt veicina nomaļo teritoriju apdzīvošanu, jo īpaši kalnu apgabalos, kur migranti palīdz saglabāt saimniecisko darbību un pakalpojumu nodrošināšanu (sākot ar skolām), mazinot iedzīvotāju skaita sarukšanas risku šajos apgabalos. Jebkurā gadījumā, lai nodrošinātu šo pasākumu panākumus, tie būtu jāpapildina ar nodarbinātības un mājokļu politiku.

⁽¹⁹⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Eiropas platformas izveidi sadarbības uzlabošanai nedeklarēta darba novēršanā un atturēšanā no tā (COM(2014) 221 final); OV C 161, 6.6.2013., 14. lpp.; OV C 125, 21.4.2017., 1. lpp.

⁽²⁰⁾ Corsi M., De Angelis M., Frigeri D., darba dokuments *The determinants of entrepreneurship for migrants in Italy. Do Italian migrants become entrepreneurs by "opportunity" or through "necessity"?* Skatiet arī SDO, *Cooperatives and the world of work* No. 2, "Cooperating out of isolation: domestic workers' cooperatives".

⁽²¹⁾ OV C 351, 15.11.2012., 16. lpp.

⁽²²⁾ <http://www.interno.gov.it/it/notizie/carta-buona-accoglienza-nuovo-modello-integrazione>

4.18. Šādās situācijās sociālās ekonomikas uzņēmumi var veidot tīklu ar tradicionālās uzņēmējdarbības vidi, nodrošinot migrantu piekļuvi darba tirgum, izmantojot apmācību un prakses, kas īpaši izstrādātas šim mērķim⁽²³⁾.

4.19. Šajā sakarā kooperatīvo uzņēmumu izveidotajam modelim pētniecības aprindās tika pievērsta vislielākā uzmanība, jo tika padziļināti pētīti kooperatīvu loma attiecībā uz migrantiem. Šajos sociālās ekonomikas uzņēmumos līdzdalības dimensija ir nozīmīga saistībā ar drošību un aizsardzību brīdī, kad veidojas saimnieciskā darbība, jo šie uzņēmumi veicina izešanu no neoficiālās ekonomikas un nelikumīgas nodarbinātības.

4.20. Starptautiskās Darba organizācijas veiktajā īpašajā analīzē ir apzinātas jomas, kurās kooperatīvu intervence pozitīvi ietekmē migrantu un bēgļu integrāciju: iekļaušana darba tirgū; aprūpe un palīdzības sniegšana; izglītība un apmācība; atbalsts ikdienas dzīvē un autonomijas nodrošināšanā; piekļuve tirgum; piekļuve finansējumam; juridiskā palīdzība un konsultēšana; palīdzība primārajās vajadzībās⁽²⁴⁾.

4.21. Pirmajā un otrajā Sociālās ekonomikas uzņēmumu Eiropas dienā, ko Komiteja organizēja 2016. un 2017. gadā, aplūkotie atsevišķu gadījumu pētījumi liecināja par migrantu problēmai pievērsto uzmanību⁽²⁵⁾, uzsverot profesionālās apmācības kursus un integrācijas darba tirgū pasākumus, jo īpaši sievietēm – migrantēm paredzētos.

4.22. Arī Eiropas Komisija ir atzinusi sociālās ekonomikas uzņēmumu nozīmi migrācijas problēmas risināšanā, veltot 2016. gada Sociālo inovāciju konkursu idejām par bēgļu uzņemšanu un integrāciju⁽²⁶⁾. Komiteja sagaida, ka Komisijas uzmanība, kas veltīta migrācijas iniciatīvām, būs ilglaicīga un ka tās kļūs par prioritāti ES politikas noteikšanā.

4.23. Papildus svarīgajai lomai, kas saistīta ar iekļaušanu darba tirgū, izglītību, apmācību un palīdzību, daudzi sociālās ekonomikas uzņēmumi darbojas arī projektu jomā, lai daudziem migrantiem nodrošinātu mājokļu pieejamību, jo īpaši bēgļiem un patvēruma meklētājiem. Šis nekustamā īpašuma pārvaldības modelis, ko īsteno sociālās ekonomikas uzņēmumi, ir sasniedzis nozīmīgu ekonomisku dimensiju tādās valstīs kā Itālija, kur integrācijas projektiem ir pieejami tūkstošiem nekustamā īpašuma vienību, kas bieži vien sekmē arī marginalizētu kvartālu vai zonu pārveidi.

4.24. Visbeidzot, sociālās ekonomikas uzņēmumi un pilsoniskā sabiedrība kopumā īsteno izšķirošu rīcību attiecībā uz piekļuvi aprūpei un veselības aizsardzībai, tādējādi ievērojami samazinot grūtības piekļūt ārstēšanai. Komiteja prasa, lai dalībvalstis migrantiem nodrošina pilnīgu piekļuvi veselības aprūpes sistēmām un sociālajiem pakalpojumiem, viņus nediskriminējot saistībā ar viņu statusu.

5. Citi apsvērumi, ko sniegusi EESK pastāvīgā izpētes grupa “Sociālās ekonomikas uzņēmumi”

5.1. Sociālās ekonomikas uzņēmumiem ir īpaša nosliece un izpratne, lai iesaistītos aprūpes darba nozarēs, kultūras un vides resursu pārvaldībā, sadarbīgās ekonomikas un aprites ekonomikas darbībās. Šie uzņēmumi var būt vērtīgs sabiedrotais, lai popularizētu Eiropas attīstības modeļa “ekoloģiskās pārejas” rīcībpolitikas, un minētajās darbības jomās piedāvāt būtiskas jaunas nodarbinātības iespējas.

5.2. Sociālās ekonomikas uzņēmumi atbalsta un veicina cilvēku vēlmi sākt uzņēmējdarbību, kā arī sekmē cilvēku piekļuvi saimnieciskajai darbībai neatkarīgi no tā, vai viņiem ir sākumkapitāls darbības uzsākšanai. Tas jo īpaši attiecas uz kooperatīviem uzņēmumiem, tādēļ būtu lietderīgi un svarīgi attīstības sadarbības programmās, ko Eiropas Savienība īsteno jaunattīstības valstīs, ieviest sociālās ekonomikas uzņēmumus veicinošus pasākumus.

⁽²³⁾ Iekšējās izstrādes, konsorcijs “Veneto Insieme”. Plašāku informāciju skatīt <http://venetoinsieme.it/>.

⁽²⁴⁾ Literature review “Cooperatives and Refugees”, SDO, 2016. g. (nav publicēts).

⁽²⁵⁾ Jo īpaši projekts *Okus Doma* 2016. gadā un projekts *Solidarity Salt* 2017. gadā (sk. arī <https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/2nd-european-day-social-economy-enterprises>).

⁽²⁶⁾ http://ec.europa.eu/growth/content/4-social-innovators-win-%E2%82%AC200000-2016-european-social-innovation-competition-0_en, skatīt arī: <http://eusc-2016.challenges.org/how-is-europe-supporting-the-integration-of-refugees-and-migrants/>

5.3. Ņemot vērā pierādījumus, kas apliecina sociālās ekonomikas uzņēmumu nozīmi migrantu integrācijā darba tirgū un sociālās iekļaušanas veicināšanā, dalībvalstis būtu jāmudina ieviest darbvieta radīšanas stimulus, kas būtu pieejami sociālās ekonomikas uzņēmumiem, kuri darbojas iekļaujošas nodarbinātības jomā. Šie stimuli varētu būt spēkā divus gadus pēc starptautiskās aizsardzības saņēmēja statusa atzīšanas.

5.4. Jāņem vērā, ka tuvākajos gados noteikti palielināsies to migrantu skaits, kuru pārvietošanos izraisa nopietnu klimata pārmaiņu sekas, kas rada pārtuksnešošanās, bada un vides katastrofu pieaugumu. Šis process tiks pārskatīts mākslīgo un diskriminējošo dalījumu starp bēgļiem, patvēruma meklētājiem un ekonomiskajiem migrantiem, vismaz gadījumos, kad šie migranti mēģina izbēgt no bada un vides katastrofām.

5.5. Tāpēc, visbeidzot, ir jāturpina veicināt ilgtspējīgu attīstību un ekoloģisku pāreju, kas varētu arī pozitīvi ietekmēt ekonomiku, un optimāli jāizmanto ieguldījums, kuru var dot sociālās ekonomikas uzņēmumi izaugsmes, iekļautības un labklājības veicināšanā, kā tas ir uzsvērts nesētajos Komitejas atzinumos⁽²⁷⁾.

Briselē, 2018. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER*

⁽²⁷⁾ Atzinums "Veicināt nevalstisko dalībnieku pasākumus klimata jomā" (OV C 227, 28.6.2018., 35. lpp.) un atzinums "Jauni ilgtspējīgi ekonomikas modeļi" (OV C 81, 2.3.2018., 57. lpp.).